

Föreläsningar vid
Stockholms
högskola, HT 1889
: L40:86 B /

Rydberg, Viktor,

HS L40:86 B

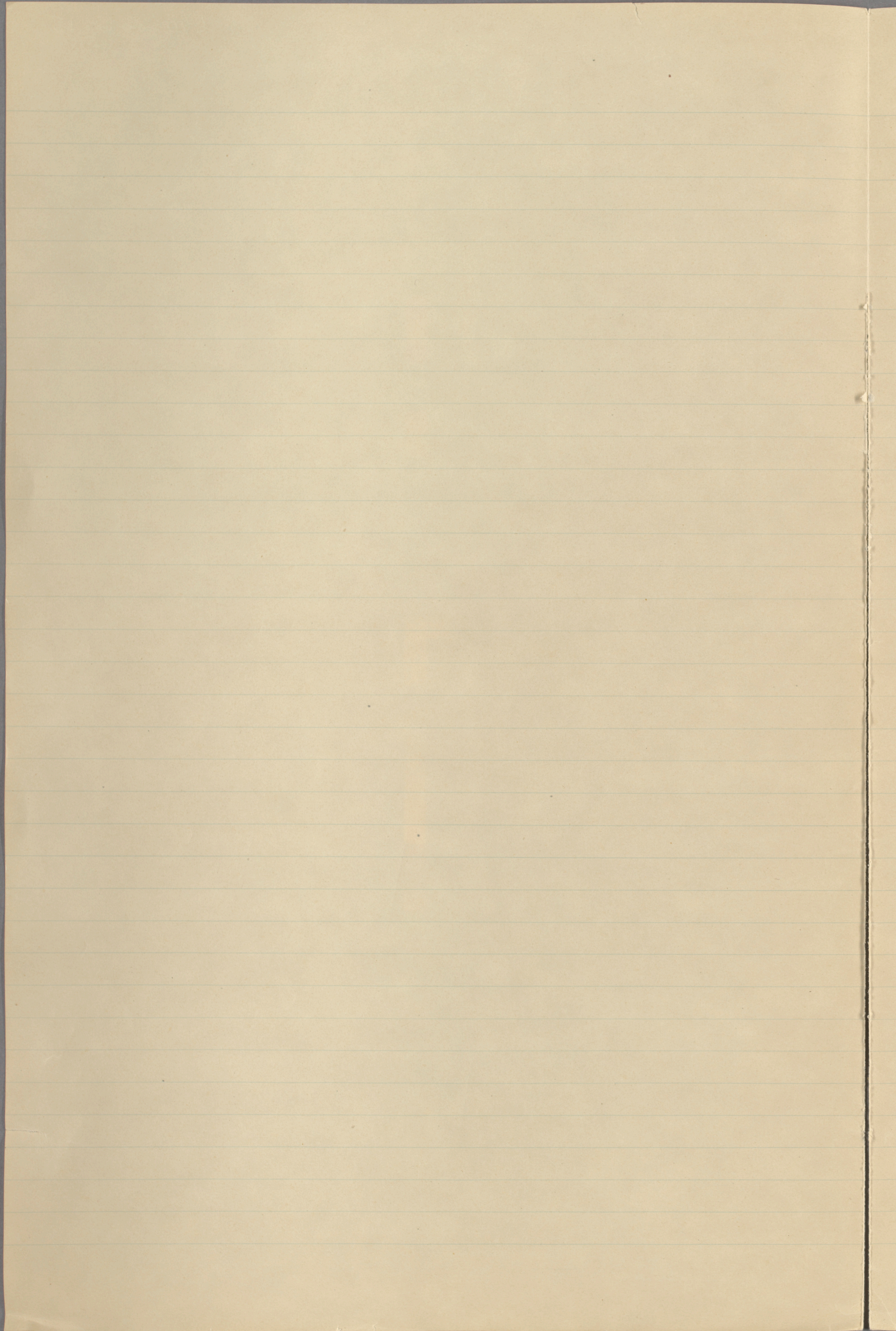

National Library
of Sweden

15.

12/11 1889.

(12 bl.)

Jag har i föregående föreläsningar vid några tillfällen omtalat den snillrike fransmannen Henri Taine's försök att förklara konsthistoriens förteelser ur de folkliga sederas, kändostämningarnas och tänkesättens historia, hvilka åter står i närmaste samband med ^{folken} dess yttre öden. Taine är icke den ende, ej heller den förste, som gjort ett sådant försök. Riktigheten af den grund-sats han följer har länge varit inredd. Sjelf har han i samliga ^{ställen} tillämpat den med framgång; i andra är man nödgad att påpeka brister i hans förfarande. Till dessa sevärdheter hör hans sitt försök att förklara förteelserna i medeltidens utprägnade på konstens område, särskildt den firmansta af alla dessa förteelser, nämligen den s. k. gotiska byggstadskostilen, den gotiska arkitekturen.

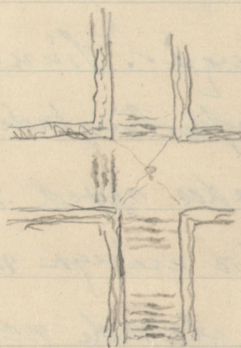
Hvad han i detta ämne yttrat vill jag här ^{så godt som} ordagrant återge, för att derefter analysen det och pröfva hvad som synes mig vara riktigt eller oriktigt deri.

Sedan han med oerkörd öfverdrift skildrat de fördelar, som germannernas inbrott i det romerska riket skulle ha på direkt med sig, fortsätter han:

"I tredje århundradet hade ^{ändtligen} det sista germanska landet (nämligen de skandinaviske vikingarna) äntligen erifrat åt sig platser för nya iden och skaffat strö under sig der. När de så kunde vunnit hvad de eftersträfvat, kunde man väntat, att de af den hem-sikten folkens tillstånd skulle förbättrat sig. Men det skedde icke. Sedan germannordernas höfdingar blifvit feodala borgheerrar slugs de riss emellan; plundrade bönderna, uppbände skäddarne, ^{stjälde} röp-männena, och misshandlade efter godtycke de olycklige främlingar. Åkrarne lågo i tröde, och lifmedel saknades. I elfte århundradet ~~skedde~~ inträffade inom en tiderymd af 70 år ej mindre än 40 år af hungersnöd. ~~Det var vanligt, att man tillgreps men-niskokött, för att stilla hungern. En slaktare vardt lefvande bränd, emedan han gått så långt, att han utbjöd människokött i sin salubod.~~ Under ^{allmän} det sådana eländet, och den allmänt herrskande smutsen hade man förgätit heliolarnas enklaste fiverkifter, och följden var att

12/11. 89.

12/11. 89.

I en af mine foregående foreslåinger foreskrev jeg en i socialistisk
 stærker ytring af det romerske kensiljebets. Den romerske kensilje
 rende for omdømmet alle klæber, medens den moderne eksisterer for
 forskere for: for kapitalister og kontrollanter. I romersk kensilje
 landet, der byggerne ^{ikke} ~~ikke~~ er et eloge kontrollerer, hvor korter
 daglige for oplysning for alle, her den som alværdigheden vinderliges fast
 et vedlæg for alle pludselige privilegier, hvorved den moderne
 kensilje arbejder. Gennem grundlæggelsen af kontrolleringer, om sikker
 staten eller kontrollererne og heller i nogen man tillægges for alle

"Allan inser lätt hvilka hållpunkter vidare kändor ge åt den kristna religionen. De drifva helt naturligt menningarna att omfatta den lära, att jorden är en jämmerdal, jordelivet en pröfning, glädjen i Gud den högsta lyckan, kärleken till Gud den främsta af plikter. Detta ^{samma} ~~plöjgade~~ ^{smärta} eller rygrande kärslöslighet finner sin näring i fantasier om ä oändlig fara eller oändligt hopp, i målandot af eviga helveteslägor eller onämliga pendiska frijden. Stidjande sig kärpa behöfvar kristendomen gjälarna, inopirerar konsterna och avänder konstnärerna. Och vilunda uppstår den gotiska arkitekturen.

"Må vi betrakta den nya byggnaden, medan hon reser sig. I motsats till de antika religionerna, som alla voro lokala, ^{och} ~~och~~ tillhörde kaster eller familjer, är kristendomen en universalreligion, som vänder sig till massan och erbjuder frälsningen åt alla. Det är därför närländigt, att byggnaden blir ganska rymlig, så att hon kan omfatta hela befolkningen i ett distrikt eller en stad: qvinnor, barn, trälav, handverkare, så väl som de främme och herrskande. Den lilla cellan, som inneslöt den grekiska gudarnes bildstad, portiken, framför hvilket de fria medborgarnes färdtig skred, voro icke tillräckliga för denna mängd. Kyrkan har behöf af ett ofärblikt längskepp, af vidoskepp och träskepp, af omättligt vida kor, af kolossala pelare, och de massor af arbetare, som klättled efter stättled ~~att~~ för sina gjälars frälsning arbeta på henne, skola sönderstycka hela berg, innan byggnaden står färdig.

"De menningar, som intrida under dessa kor, äro dystra till sinnet, och de idéer, som de der uppstå, äro smärta. De tänka på detta förekliga jordelofs elände, på helvetets och dess ändlös qval, på Kristus i korset spändade Kristus lidanden, på de af sina följare följare pinade martyrernas plågor. Under ^{sådana} ~~dessa~~ religionens lärdomar och under tryggen af dem egna fruktas skalle dessa menningar illa färdiga dagsljuset glädje och eukla skänket. Byggnaden inne är försäkt i en dystr och kall skugga. Dagen, förvaldas af de ~~målande~~ färgade fästran, till blodig purpur, till ametist och topas- ^{stimmer}, till nystriska gäddtausglinster, till underliga glansstrimmor, komma från lysipningar i paradiset.

Öfverretade och ojäkligt kärliga minnen om dessa nija sig icke med vauliga former. Formen i och för sig är icke ens i stund att intressera dem. Formen näste van en symbol, som näste hänvisa på någon

12/11. 89.

hög nygsteire. Med sina skepp, som korsar havsuden, hämnar kyr-
 Kan i sin helhet på till Korset, hur på Kristus dog. Byggnadens arki-
 tekniska rosor med dens diamantblad beteckna den himmelska
 ros, vars blad de återlösta själarna äro. Alla kyrkans delar motsvara
 till sin storlek sin heliga tal. ^{Vidare} ~~den~~ ~~anden~~ ~~visan~~ äro den gotiska arki-
 tekturans former sådana, att de harmonien med en sjuklig fantas
 öfverdrifter och trånadfulla letande ett i det hemlighetfulla, ty dessa
 former finnas det ~~ett~~ vildiga, det djupa, det besynnerliga med
 det fina och det rika. Sådana själar söka efter lefliga, men själriga,
 ytterliga, växlande och bisarra intryck. De förkasta Kolonnen, de förkasta
 det ^{och transversala} vagnita bjälklaget liksom och i cirkelbågen - i så ord sagt:
 de förkasta det fasta och säkra i hållningen, de jämvägnade propor-
 tionerna, den sköna rakheten hos den antika arkitekturen. De ^{syn-} ~~synt~~
 justisera alldeles icke med dessa solida visen, som synes framföra utan
 pläga och utårda utan ansträngning; som äro sköna i det ögonblick,
 de fått tillvara, och hvilka äro tillräckligt i grundligt förträffliga, att
 de behöfra inga tillbehör, inga granulater. Den typ de välja är icke
 arkadens enkla rundning, icke den enkla fyrkant, som bildas af ko-
 lonnen och arkitraven, utan de välja den trassliga euket, som består
 af ^{kurvor} två de två bågar, som bryta horisonten och som kallas ogiven, spelt-
 bågen. De eftersträfar det jättstora och betöna en fjärdedel liera
 med sina uppstaplade stenkörar, de hoplösa kolonner till vidunderliga
 pelare, som hvalfven upp mot himmelen och höra för sig för upp emot
 skyarna. De öfverdrifva formernas finhet, de rulla omkring portlerna
 rader af snickfigurer i den ena vöringen öfver den andra, bekläda väggarna
 med gipsfigurer ^{underliga gestalter} och vidunder, göra ^{knäppla} ~~Koret till~~ ^{knäppla} ~~utarbetade~~ ~~Koret~~ som
 om de knäplade spetsar, utbreda öfver altaren, öfver Koret slutparti,
 öfver tornen ett trassel af dvärgkolonnetter, vridna vrista, bladverk och
 stater. Det ser ut, som om de på en gång ville uppå det oändligt
 stora och det oändligt lilla och nedtunga själen på samma gång med
 massans vildighet och detaljernas häpnadsväckande öfverflöd. Det är
 tydligt, att dessa mål, som gotiskens arkitekter vilja uppå, är
 att väcka häpnad och förblända.

"Och denna arkitektur har herrskat i århundraden och utbredd
 sig öfver hela Europa, från Skottland till Sicilien. Denna kallas

12/11. 89.

allmänlighet berättar, huru uttröckt den norrliska, ja en sjukliga
och sublimna ^{var} krisen under hela medeltiden lyfte ^{men också}
suden, men också bragte den i dag. —

Så långt Taine. Den tm, hvori han talat, bekräftar en sekel-
gammanl erfarenhet, att när den gotiska arkitekturen kommer
på tal, ni går det ett steg genom församlingen, och denna delar
sig i två mansterka ytterlighetipartier, af hvilka det ena anser
denna arkitektur för helig och oantastelig, för det högsta och dju-
paste, menniskoanden har i yttre former skapat; medan det
andra partiet ser i densamma ~~en~~ ^{en} Taine, symptomen af en
sjukdom hos det ^{delar af} europeiska menniskoslägtet, eller ~~en~~ eller
~~yttringen af af densamma~~ ^{en väst som symbolen} af ett medvetet dekoniskt ströfande
att hålla menniskoanden fången i banden af en världspelle, som
^{gör förläddande} ~~en~~ ^{all} ~~frleda~~ med den i grunden falska skönhet, som är ^{hatten} ~~möjlig~~ till
friheten och ljuset är i stånd att framtrolla.

Gotikens förhattare och smädare framhålla den helleniska arkite-
kturens friska, enkla, ^{naturliga och nakna} ~~och likväl imponerande~~ skönhet ^{genom}
det evigt giltiga ~~skönhet~~ skönhetensinstreket gentemot gotikens raffinerade
barbari. Följden deraf blir blott allt för ofta, att ^{det helleniska} ~~dessa~~ skönhetensinstreket
af det motsatta partiet häcklas och förkastas. Man har inblandat
religionen, till och med politiken i denna fejd. Partensurs beundrare
har man misstänkt för att vara hedningar; de gotiska byggnads-
viteus beundrare har man misstänkt för att vara obkunnare.

Mellan de stridande står en liten flock, som, när den valt en
medlande stillning i centrum, icke gjort det af vare sig likgiltighet
eller tvöksamhet, utan gjort det, emedan de i båda dessa stilar
~~upp~~ stilar se uppenbarhet af olika stämningar i en och samma
menniskoandes, stämningar, som i all sin olikhet kunna förlikas
mycket väl, ja äro oförderliga bredvid hvarandra, om ej själsligt
skall vara enidigt och snedvidt. ^{kravde menniska, som lär} ~~Kan icke samma ståt i samma~~
~~ständer vara~~ i stånd att ana ett härlighetsfullt något i den värld,
hvar om omgifver heane och frångta till något högre och bättre
än det som i dag är. ^{borde också kunna känna sig sympatiskt} ~~Den som aldrig försummit en sådan aning, aldrig~~
^{dragen till den} ~~Kant en sådan frångtan~~ gotiska arkitekturen och skulle säkerligen
och ni göra det, om icke vissa reflexioner stödde sig i vägen deraf. Taine

12/11. 89.

sjelf är för ingen del otillgänglig för denna sympati. Hon finner hos honom, och han vågar bekämpa henne. Sedan han mött de lyxen, hvormed gotiken enligt hans mening är behäftad, slutar han dock med det erkännande, att den psykologiska kris, hvormed gotiken är ett vittnesbörd, var sublim och höjde meningsanden. Man kan tvista med honom om det befogade i att kalla denna kris en sjukdom; men det erkännande han med dem för ord har gifvit denna konststufvens betydelse är alldeles tillräckligt. ~~Men~~ Dess vänner ~~kan~~ bör icke begär mer, ty haru ofta upprepar sig i konstens historia det sublima?

Oviljan mot gotiken är sjelf ett vittnesbörd om en kris, hvori den europeiska medvetenheten befinner sig. Krisen kan betecknas med det häfdvanna uttrycket: Striden mellan tro och vetande. Denna Strid kän-
 pas ej endast på filosofien, ^{teologien} ~~och litter~~ och litteraturens ^{fält} ~~område~~; den
 med tankkraft begåfradt barn får, när det genomgår skolan, en
 men eller mindre klarna medvetenhet om att de lärdomar det inhem-
 tar komma från olika källor och ^{synas} ~~tilhör~~ ^{att} ~~tilhöra~~ olika världsa-
 skådningar. Med ackommodationer kan denna strid, som fortgår genom
 sekler, icke biläggas. Fred kan icke emotes för än i en fjärran fram-
 tid, då ^{exakt} ~~att~~ ~~medvetenskapliga~~ forskningarna blifvit tillerkänd suverän och
 utöfva rätt öfver hela det område, hvorpå hon är tillämplig. Detta
 område är i en af de dimensioner, i hvilka gudens värld är uppbyggd,
 omätlig och har inga gränser. Det vore förgäpves att nägnstides inom
 den dimensionen säga till den exakta forskningen: "här intill skall du gå
 och icke vidare," och då hon bär sin fakla vidare och vidare in i ängder,
 öfver hvilka närker råder, kan hon aldrig träffa på ett område, som ~~otök-~~
~~liga~~ ~~tiltkommer~~ ~~den~~ ~~religiösa~~ ~~troen~~. Det skall dröja länge,
 innan denna sanning blir erkänd; först när detta skett, är Striden mellan
 tro och vetande afslutad till förmån för den båda, ty ^{troen} ~~troen~~ ^{har}
^{tiltkommer} ~~den~~ ~~annan~~ af de dimensioner, i hvilka gudens värld är uppbyggd, hennes
 område är, likasom den exakta vetenskapens, omätligt, och i denna riktning
 är för henne ingen annan gräns stild än den, ~~in~~ ~~genom~~ ~~hvar~~ ~~upp-~~
 väckande meningsanden känner sig i full besittning af de ideal, till
 hvilka hans djupaste aningar och renaste frängtan syftar, och i
 till hvilka tillnärmelse han finner en tillnärmelse till den harmoni
 och den sund jämvikt mellan sina anlag och krafter, som är hans upprift
 att vinna. ~~Den~~ ~~konstens~~ ~~område~~ ^{Konstförelsernas} värld står denna lösningen

12/11. 89.

12/11. 89.

nära, att ^{om} den sinnesskränning, som känner sig befredad med andan i
 gotiken, återvinner en allmänare klångbotten, ^{och} ~~skall~~ ^{det är} vetenskapsens framtid
~~betas~~ allvarligen hotad. Denna fraktan är enligt min åsigt ett hjern-
 spöke, och som det är en ensidighet utan like ate i den religionen,
 som vi väntade att till de gotiska tempelbyggnaderna och gaf åt dessa
 deras sublimna karakter, se ingenting annat än en sjuklighet afbröd
 af seklers elände. Även detta påstående skall jag sevarc upptaga till
 granskning. Att den vetenskapliga forskningen ej ^{anser} ~~gör~~ sin stillning
 i historien fullständigt tryggad mot ~~de~~ ^{menar} tidens stormar, det ^{anser} ~~anser~~ äfven
 jag, och ^{att} det är ~~skäl~~ ^{skäl} att ~~akta~~ ^{akta} på varande tecken, som stucodem fram-
 skynda dem; men från hvilket håll de stormarne är äro att vänta -
 icke skola de närs af ~~det~~ ^{den} ~~skänkelsen~~ ^{ovildig} ~~men~~ i gotiken erkänner en
 af ~~skönhets~~ ^{skönhets} ~~sträpfundets~~ ^{sträpfundets} sublimaste uppenbarelser, och ~~i~~ ^{med} detta
 erkännande ~~finnar~~ ^{finnar} kärlch till darsamma. Ej heller kan man säga, att i
 den kamp ^{stakade} ^{finstillelningssom} mellan ~~stakade~~ ^{finstillelningssom} och frigivande tankesträpfundens, som känne-
 tecknar just det skede i medeltiden, under hvilket gotiken uppkom och blom-
 ströde, denna uppstod som en representant för de förra. Tvärtom: gotiken har
 kommit fram ur de ~~friska~~ ^{friska} frigivande tankesträpfundens värld och är en repre-
 sentant för dem.

Taines skildring af de tider som föregingo uppkomsten af den ro-
 maniska och ^{jämför} ^{och} ^{effter} ^{man} ^{från} ^{trist} ^{skedd} ^{de} ^{gotiska} ^{bygg} ^{konst} ^{byggnad} ^{konstens}
^{uppgif} ^{strömning} är icke öfverdrifven, hvad de tiderna ^{skulle} ^{stå} ^{vid} ^{kommer}.
 Dessa med herrarna så nära befryddade och dock så principielt olika
 konststilar ha som sköna passadior uppvuxit ur ett tråk af elände.
 Detta ^{väste} ^{kan} ^{de} ^{synas} ^{som} ^{ett} ^{underverk}, om man icke föge de historiska
 omständigheter, kvarander det skedde, något närmare i betraktande.
 Redan i det elfte århundradet börjar den stormade rörelsen på byggnads-
 konstens område, ~~lika~~ ^{vis} ^{upp} ^{sig}, om också endast på ett inledande
 sätt; men ännu i det tionde rådde djupaste förfall och djupaste hopplö-
 het. Det var dystra boningar, i hvilka feodalherrarne och de kyrkliche
 magisterna då dvaldes, och som de uppfört åt sig först till skydd
 mot nordiska vikingar eller saracener och ungrar, därefter till boll-
 verk i de ständiga krigen mellan suzeräner och vasaller och privat fejderna
 mellan borgerskapsne iuvider. De hade först bott i stora trähus, ej olika
 deras nordiska fädens: med eldstad midt på golvet och vindlöga för

12/11. 89.

rökens utsläppade i taket. Nu hade de byggt ~~helt~~ sten hus och torn med flera feta tjocka murar, med gluggar, som för att utstränga vinterköld och regn, gjorde så små, att endast ringa dagar insläpptes i kamrarna, der sålunda nästan endast fanns med undantag för köket och badstugan. Golvet beträffade med halms; väggarna fästes till ingen annan yta än stenarnas eller af kalkkroppningens. Klumpiga bord och väggfästa bänkar utgjorde möbleringen.

Träderna utseende var ej heller inbjudande. De flesta husen voro ej bättre byggda än de lifegnes kojor på landsbygden, och de flesta kyrkorna voro af trä. Gatorna voro trånga, krokiga, utan stauläyrning och näst intill utan belysning. Der rännstomar fannos, voro de gjorda midt i gatan, och om ~~under~~ ^{ett} hus var fäst med takrännor, utrymmade de midt i för gatan och rännstoken. Inneten var oerhörd. Gatorna voro på samma gång kloaker, som det af regnkomrarna oförlåtit att rensolja. Torget var litet och nästan alltid beläget närmast någon af stadsportarne. Fönstergluggarna voro utan glas och vintertiden vanligen stängda med luckor. Gatorna voro ^{på samma gång som kloaker} ~~stämplat~~ ^{stämplat} för innesmaras svin och fjäderfä.

Klostren voro tidens förnämsta byggnader. De liknade och de besjöfde voro fästningar, ty rundt omkring dem rådde ~~vildaste laglöshet~~ ^{med fulla anseende af} vildaste laglöshet.

När det onda var som värst, utgick från klostret i Cluny en svärde, som efterhand utbredde sig öfver en stor del af Europa.

12/11. 89.

Rörelsen, hvares ändamål är känt under namnet Treuga Dei, gudsfreden, afsåg att genom religionens och kyrkans inflytande bereda några pauser i de ändlösa fejder, som hotade ödelägga kristenheten. Tillståndet var sådant jag ofta påpekade, förfärligt, och det är mindre förvånande, att hungersnöd och farsoter med få års uppehåll härjade enskilda länder, än att man öfver hufvud fick några skörden inberga, och att materiella vilkor funnos för ^{städernas och} borgars försörjande med livsmedel. Strå landskyrkornas toru från klippor och kullar måste utvika källas, för att vara de lifegne jordarbetarne, när vasallens jernsidda plundranskaror eller något af de saliska röfvarbanden malkades, eller då någon hög herre var på resa och beagnade sin rätt att skaffa sig hästar och livsmedel kostnadsfritt utefter vägarne, vanligen så, att hans journeyer plundrade och röfvarde allt i sin väg. När varningssig- nalen gafs, skyndade bönderna från sina sysselsättningar och yomde sig med sine familjer och husdjur i skogarne och bland bergen, om sådana gånställen funnos. Stångevikstäden hade de gräfte källargångar under jorden, der de på förhand hade sina små livsmedelförråd dolda och der de själva vid dylika tillfällen yomde sig. De som bodde i närheten af städer, plögade, när dylik fara signalerades, skynda dit och drifva sin boskap in i någon, särskildt för detta ändamål med palissader och jordvallar omgifven förstad, eller de uppförde själva, churu de oss förbjöda att göra det, förskansningar, bakom hvilka de värjde, så godt de förmådde, lif och egendom, med yxor och spadar som tillhugge. Synodmötet på niokundratalet sökte visserligen med religionens bud möta och hämsna roflyktstuden och våldsamheterna, mot hvilka den verldslige rättsvisan visade sig alldeles maktlös. Synoder utfärdade bannlysningar ej blott mot dem, som våldyörde sig på kyrkor och kloster och de andlige, utan och mot dem, som från jordarbetarne och de fattige togo något med våld eller som plundrade värfarande köpmän, men dessa bannlysningar hade föge eller ingen verkan. Det fanns ett annat medel, som borde vara verksamare än beslut, fattade på prestmötet. Det var att tala omedelbart till folket själf, framför allt till de feodale våldsmännen genom entusiastiska vandringspredikanter. Sådana började också uppträda under Konrad Salierus första

12/11. 89.

RECEIVED
DEPT. OF AGRICULTURE
WASHINGTON, D. C.
NOV 11 1889

RECEIVED
DEPT. OF AGRICULTURE
WASHINGTON, D. C.
NOV 11 1889

RECEIVED
DEPT. OF AGRICULTURE
WASHINGTON, D. C.
NOV 11 1889

regeringsår efter år 1027. De förklarade, att de fått af Gud i uppdrag
 att förkunna en uppenbarelse för folket, att Gud icke mer
 ville tillstädja, att vapnen anlätades utan rast och ro; af veckans
 sju dygn, hette det, hade Han förordnat, att de fyra, räknade från
 torsdagens siste timme till måndagens siste, skulle vara frids-
 dagar; och freden, som då borde råda, skulle vara Guds namn
 och kallas Guds frid, Treuga dei, Treve de Dieu. Det är osvist,
 hvad dessa predikningar skulle verkat, om icke med år 1031 en
 hungersnöd började, som flerstädes, särskildt i Frankrike varade
 i tre år. Denne hungersnöd gjorde för tillfället sjuvåra sjukare;
 man såg i den Guds Straffdom, och år 1034 började det franska
 presterskapet en ifrig verksamhet för Gudsfredens införande,
 i det de uppmanade ehvar att iakttaga den fred, som genom
 yndomlig uppenbarelse blifvit påbjuden. För att gifva eftertryck
 åt påbudet, stiftade klericiet vapenbrödraskap, hvilkas medlemmar
 edligen förpligtade sig att gå till kamp mot alla störare af Guds-
 freden. Prästerna åtog sig att vid sådana tillfällen gå i spetsen
 med den heliga fanan. Gudsfreden predikades samtidigt i flere
 länder. År 1041 kom den officiellt till stånd i Frankrike förnämligast
 genom abboten i Cluny, hvars munkar voro ifrige fredspredikanter,
 samt genom biskoparna i Arles och Boignon nit. I hela
 franska klericiets namn tillkännagafs i alla kyrkor, att "från
 aftonen på fjärde dagen i veckan bland alla kristna, väner och
 fiender, yranar och främlingar, en helig och obräckelig fred
 skall råda intill andra dagen i veckan, det är till soluppgån-
 gen om tisdagen, så att ehvar vid hvarje timme på dessa fyra
 dagar och nätter åtnjuta fullständig trygghet och fri från all
 fruktan för sina fiender under den yndomliga fredens skydd
 kan uträtta hvad som för honom är af nöden." De som bröto
 häremot hotades numera ej blott med kyrkliga, utan och med
 världsliga straff. Svart utvidgades Gudsfreden till adventstiden
 och de stora festerne. Rörelsen för Gudsfreden hade i sina
 första ytringar tidigt visat sig ej blott i Frankrike, utan
 också i Italien. Nu, sedan det franska presterskapet gifvit
 den ökad fart och en beständ form, vann den seger äfven i

12/11. 89.

Tyskland, Italien, Spanien och England, och den världsliga maktens förälmste innehafvare sökte göra den till gällande lag. Så gjorde på en riksdag i Konstantins Kejsar Henrik III. I England och Italien upprättades Gudsfreden kungödsaktligen under de normandiske furstarnes medverkan. Det är gifvet, att talrika brott emot densamma förekommo. Men det är också alldeles värt och af samtida historieförfattare bekräftadt, att brotten mot densamma, huru många de voro, utgjorde under ~~1000~~ 1000-talet och största delen af 1100-talet undantag från regeln, och att den förändring i alla förhållanden som genom Gudsfreden skapades, var en utomordentlig och man kan nästan säga underbar. De älla sinneerna inom de rådande klasserna, bland suveräner och vasaller, fingo ett idealt mål att verka för genom att upprätthålla Treuga dei, på samma gång som de fingo bevis i händerna på att deras ekonomiska intressen derigenom högligen främjades. Det betyder oändligen mycket, att ett stånd, en klass eller ett helt folk känner sig bundet att verka för ett idealt mål, det må vara hvilket som helst. Det var medvetandet härpå, som hindrade det andliga ståndets fullständiga förvildning och gjorde, att äfven under de värsta tider detsamma nyte en underströmning, ofta svag, men likväl alltid märkbar, af sann religiositet. Det var det ideala mål, som Treuga dei uppstälde, hvilket plöteligt kom alla godartade naturer bland medeltidsadelns medlemmar att skäda sina vapen i en skönare belysning än den från brinnande byars eller från solglansens öfver slagfältet. Nu blefvo för dessa godartade naturer deras vapen verktyg att främja Herrens frid och skydda de arbetande och betungade, och det löfte de gifvit att bruka dem så medförde en annan utveckling af deras hela uppfattning här i lifet. Det hvad Treuga Dei dessutom skapade i ekonomiskt hänseende låter sig svårigen beräkna. Det skönjes i en tillväxande folkmängd, som möjliggjorde den iverlötsning de mot slutet af samma århundrade börjande korståren förorsakade, det skönjes i stadernas tillväxt och i den oerhörda mängd af små och stora kyrkobyggnader, som då uppfördes.

På elfvohundratalet blef Treuga Dei upptagen i kanoniska rätten som ett allmänt kyrkobud. Andra institutioner uppstodo sedermera, som syftes göra påbudet om Gudsfreden öfverflödigt och lofvade en

varaktigare och mer oafbruten fred än den. Detta löfte blef sviket,
på samma gång som Joena Dei-pöbudet började förlora kraft
och verkan. Nöfrättens tider återvände; men hvad det nu skildra-
de pöbudet utredkonungit, medan det var kraftigt fortblefde i sina
verkningar och fortlevde ännu.

